

Γράμμα από την φυλακή*

Σας στέλνω τη μετάφραση των κομματιών που διάλεξα από το *Passato e Presente* του Γκράμσι. Τελικά προτίμησα να κάμω επιλογή και όχι να το μεταφράσω όλο γιατί αρκετά θέματα έχουν εντελώς «Ιστορική» σημασία, περιορισμένη τόσο από άποψη χρόνου όσο και χώρου.

Προσπάθησα να διαλέξω τα θέματα, εκείνα που είτε έχουν μια θεωρητική-πολιτική σημασία γενικότερη ή και αν αναφέρονται σε εντελώς προσδιορισμένες χρονικά και τοπικά καταστάσεις πάλι οι γενικεύσεις και οι παραλληλισμοί έχουν πλατύτερη αξία και εφαρμογή.

Όπως λοιπόν θα δείτε το όλο κείμενο δεν είναι ενιαίο αλλά αποτελείται από επί μέρους θέματα. Πρόκειται για γραφτά του Γκράμσι που αναφέρονται σε πολιτικές του εμπειρίες από την περίοδο του α΄ παγκόσμιου πολέμου μέχρι το 1926 οπότε δημοσιεύτηκαν οι έκτακτοι φασιστικοί νόμοι.

Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για «σκόρπια» θέματα υπάρχει μια ορισμένη

*ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Το γράμμα αυτό στάλθηκε από τον Θανάση Αθανασίου που ήταν φυλακισμένος στον Κορυδαλλό, στις εκδόσεις «Στοχαστής» το 1973, μαζί με το μεγαλύτερο μέρος των μεταφρασμένων από τον ίδιο κομματιών του Αντόνιο Γκράμσι από το Παρελθόν και Παρόν. Ήταν ενσωματωμένο στα κείμενα της μετάφρασης.

Το μεγαλύτερο μέρος των έργων του Γκράμσι που πρωτοεκδόθηκαν στα ελληνικά μεταφράστηκαν στις φυλακές και τις εξορίες από τους Θάνο Παπαδόπουλο, Κώστα Φιλίνη και Θανάση Αθανασίου. Το κείμενο αυτό είναι το μοναδικό μιας αλληλογραφίας που δυστυχώς δεν μπόρεσε να διασωθεί. Γνωρίζουμε τη σεμνότητα του συγγραφέα και την τιμούμε. Δημοσιεύουμε όμως το γράμμα αυτό που μας παραχώρησαν από το αρχείο τους οι εκδόσεις «Στοχαστής» σαν ντοκουμέντο μιας εποχής.

ενότητα συνολικά διότι όλα έχουν χαρακτήρα πολιτικό ή αφορούν ζητήματα κουλτούρας. Λίγα κομμάτια έχουν χαρακτήρα «εγκυκλοπαιδικό». Μέσα στον τόμο οι τρεις αυτές ενότητες είναι ξεχωρισμένες και υπάρχουν κάτω από ξεχωριστούς τίτλους. Επειδή όμως στη μετάφραση έκαμα επιλογή και από το κεφάλαιο «εγκυκλοπαιδικές γνώσεις» π.χ. δεν έβαλα παρά μόνο 3-4 θέματα δεν ταίριαζε νομίζω, να τα «στεγάσω» κάτω από τον παραπάνω τίτλο γιατί ήταν τόσο λίγα που δεν δικαιολογούνταν. Έτσι τα ενσωμάτωσα χωρίς διακριτικό χαρακτηριστικό. Πάντως, από τα πράγματα υπάρχει η δυνατότητα να κάμετε αναδιάταξη της σειράς των θεμάτων με ορισμένα κριτήρια. Εγώ λίγο πολύ ακολούθησα τη σειρά του πρωτότυπου αν και νομίζω πως πραγματικά μπορεί να γίνει ανασύνθεση. Πάντως θα προτιμούσα σαν πρώτο θέμα να μπει αυτό που έχει τίτλο: *Για την αλήθεια ή για το να λέμε την αλήθεια στην πολιτική*.

Τώρα, οπωσδήποτε το όλο κείμενο έχει δυσκολίες για τον αναγνώστη. Οι δυσκολίες προκύπτουν από τα εξής: α) επειδή τα κείμενα γράφτηκαν στη φυλακή και πολλά τα οποία αναφέρονται σε καταστάσεις και πρόσωπα για το φασισμό είναι «υπαινικτικά» και «αλληγορικά». Έτσι ο σημερινός αναγνώστης θα δυσκολευτεί να «συλλάβει» προς τα πού ακριβώς γίνονται οι αναφορές. Ακόμα άλλη δυσκολία έχει σχέση με το στυλ του γραψίματος του συγγραφέα ιδίως σ' αυτά τα κείμενα: Πολλές φορές είναι αποσπασματικός, συνθηματολογικός, «παραβολικός» κλπ. Εν πάση περιπτώσει χρειάζεται να επισημανθεί η προσοχή στον αναγνώστη για τις δυσκολίες αυτές.

Παρ' όλα αυτά νομίζω πως αξίζει να εκδοθεί γιατί οι γενικεύσεις που κάνει, η

ευρύτητα με την οποία κρίνει τις καταστάσεις έχουν και σήμερα σοβαρή πολιτική σημασία πέρα από την ιστορική αξία. Βέβαια αν το εκδώσετε θα πρέπει να είναι μια έκδοση σε μικρό σχήμα γιατί δεν έχει πολύ «όγκο» το όλο κείμενο. Επίσης πρέπει να μπει ένας πρόλογος που να τονίζονται τα παραπάνω για το χαρακτήρα των κειμένων. Προτίμησα να τον αφήσω σε σας.

Εννοείται πως προσωπικά δεν έχω καμιά αξίωση οικονομική εκτός από το να μου κρατήσετε 4-5 αντίτυπα του βιβλίου εάν τελικά το εκδώσετε. Επίσης είναι δικό σας θέμα να κρίνετε εάν αξίζει να το εκδώσετε ή όχι. Για μένα δεν δημιουργείται απολύτως κανένα πρόβλημα, θα σας παρακαλούσα μονάχα αν αποφασίσετε να μην το εκδώσετε να το επιστρέψετε γιατί μπορεί να εκδοθεί από αλλού. Σας ζητώ συγνώμη που άργησα να σας το στείλω αλλά δεν είχα και μεγάλη ευχέρεια εργασίας γιατί είχα πάει στο νοσοκομείο. Ύστερα περίμενα να θγει κάποιος να σας το στείλω για να μην περάσει από το υπουργείο και αργούσε περισσότερο.

Με την ευκαιρία θέλω να σας συγχαρώ για την προσπάθεια που καταβάλλετε να προσδώσετε στις εκδόσεις σας ένα «νόημα», να ξεφύγετε από το διανοητικό χάος και τη σύγχυση πολλών εκδοτών. Νομίζω έχετε πετύχει αρκετά παρά τις δυσκολίες πάσης φύσεως. Είτε το θέλομε είτε όχι κάθε εκδοτικός οργανισμός έχει κάποια γραμμή είτε ρητή ή υπονοούμενη. Σήμερα περισσότερο από άλλοτε είναι ανάγκη να ξεφύγουμε κάποτε από το διανοητικό χάος και να υπάρξει ένας άξονας, μια συγκεκριμένη πνοή, να υπάρξει κάποιο καταστάλαγμα. Δυστυχώς έχουμε πνιγεί στην «νεοκαπιταλιστική» θεωρία που παρουσιάζεται σαν το «απαύγασμα» της σύγχρονης σκέψης. Τέλος πάντων το πρόβλημα είναι τεράστιο και σοβαρό, δεν εξαντλείται σε δύο γραμμές. Τελειώνοντας σας εύχομαι επιτυχίες στην προσπάθειά σας που οπωσδήποτε την παρακολουθούμε με ενδιαφέρον. Γεια σας, Θ. Αθανασίου.

Στον τίτλο της έκδοσης: *Παρελθόν και Παρόν*, θα πρέπει από κάτω να προστεθεί σε παρένθεση κάτι που να δείχνει ότι πρόκειται για επιλογή π.χ. Σταχυολόγηση ή και σκέτο «Επιλογή».

Οι τίτλοι με τη σειρά είναι: Έργα του Αντόνιο Γκράμσι – Παρελθόν και Παρόν (Επιλογή ή σταχυολόγηση (όπως θέλετε)) – τετράδια της φυλακής.